

УДК 376.4

ПЕДАГОГ У СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Стельмах Н.В., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

У статті обґрунтовано актуальність теми. Подано аналіз останніх досліджень з обраної проблеми. Розкрито сутність основних категорій. Визначено роль педагога та вимоги до нього в системі інклюзивної освіти. Подано психологічне обґрунтування доцільності інклюзивного навчання дітей із психофізичними порушеннями. Проаналізовано досвід та поради В.О. Сухомлинського щодо навчання, виховання та корекції порушень розвитку дітей в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: *інклюзія, інклюзивна освіта, діти з психофізичними вадами розвитку, корекція, умови розвитку особливих дітей, комплексний підхід.*

В статье обоснована актуальность темы. Представлен анализ последних исследований по выбранной теме. Раскрыта сущность основных категорий. Определена роль педагога и требования к нему в системе инклюзивного образования. Представлено психологическое обоснование целесообразности инклюзивного образования детей с психофизическими нарушениями. Проанализированы опыт та советы В.А. Сухомлинского относительно обучения, воспитания та коррекции нарушений развития детей в условиях общеобразовательного учебного заведения.

Ключевые слова: *инклюзия, инклюзивное образование, дети с психофизическими нарушениями развития, коррекция, условия развития особенных детей, комплексный подход.*

Stelmakh N.V. TEACHER IN THE SYSTEM OF CORRECTIONAL EDUCATION

The relevance of the topic is substantiated in the article. Last researches of the topic are presented. The essence of basic categories is revealed. The role of the teacher and the requirements to him/her in the system of inclusive education are defined. The psychological substantiation of the expedience of inclusive education of children with psychophysical disorders is presented. V.O. Sukhomlynskyi's experience and advices about the education, upbringing and correction of disorders of children's development in the conditions of a comprehensive educational institution are analyzed.

Key words: *inclusion, inclusive education, children with psychophysical disorders, correction, conditions of development of special children, integrated approach.*

Постановка проблеми. Пріоритетними напрямками розвитку освіти в Україні, визначеними в державних нормативних документах, є створення системи безперервного навчання і виховання, забезпечення можливостей самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу, гуманізація та гуманітаризація освітнього простору. У форматі зазначених пріоритетів конкретизуються завдання відродження та подальшого розвитку української культури, формування національної свідомості та самосвідомості, гуманістичної моралі та системи цінностей.

Визначальна роль у вирішенні поставлених завдань належить педагогу, його майстерності та компетентності. У процесі взаємодії педагога з дітьми народжуються та культивуються моделі взаємовідносин, системи ставлень до Батьківщини, себе, інших людей, колективу, природи тощо, формується та розвивається особистість.

Вимоги до педагогів, їх професійної діяльності є історичною категорією, оскільки завжди зумовлювалися потребами суспільства та рівнем його розвитку. Але протя-

гом віків непорушними були і є вчительські чесноти: живий зразок доброчинності, освіченість, справедливість, працьовитість, поміркованість, чесність, наполегливість, любов до дітей, своєї справи, мужність, витривалість.

Вимоги до сучасного педагога характеризуються порівняно новими педагогічними термінами: «педагогічні компетентності», «функціонал професійної діяльності», «професіограма особистості вчителя», зміст яких пояснюється як сукупність сформованих у процесі навчання у вищих навчальних закладах спеціальних умінь, навичок, здібностей, особистісних якостей і здатність використовувати їх в практичній діяльності. У змісті професійної готовності педагога нині виокремлюють психологічну, педагогічну, психофізіологічну, науково-теоретичну і практичну підготовку.

Вимоги до сучасного педагога акумульовані у Законі України «Про загальну середню освіту»: «Педагогічним працівником має бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної під-

готовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дає змогу виконувати професійні обов'язки у навчальних закладах середньої освіти».

Особлива роль відводиться педагогу в системі корекційної освіти. Корекція (від лат. *correction*) означає поліпшення, покращення, виправлення вади. Тому корекційна робота – це поліпшення процесу розвитку дитини, послаблення або подолання порушень психічного або фізичного розвитку у процесі навчання та виховання. Корекційна освіта – освіта у спеціальних закладах (реабілітаційних центрах, школах, класах), яка надається фахівцями і містить навчальний, виховний і корекційний компоненти [2, с. 27].

Суб'єктом корекційної освіти є особистість дитини з вадами психофізичного розвитку (найбільш вживаними синонімами такої назви сьогодні є «діти з особливими освітніми потребами» (особливі діти); «діти з обмеженими можливостями» та ін.). Основними її завданнями визначаються: вивчення дітей із метою встановлення причин появи порушень та стану дитини; створення відповідних умов для успішного навчання, виховання, розвитку та формування особистості дитини; надання їй необхідної корекційної психолого-педагогічної допомоги.

Окрім традиційної класифікації галузей корекційної педагогіки (олігофренопедагогіка, тифлопедагогіка, сурдопедагогіка, логопедія та логодидактика), дослідники подають й іншу систему її галузей, більш деталізовану: навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку; навчання та виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату; навчання та виховання дітей з емоційними порушеннями (аутизм, реактивні стани, конфліктні переживання, психопатичні форми поведінки); навчання та виховання дітей зі складними, комплексними порушеннями; навчання та виховання дітей із девіантною поведінкою [1].

На сучасному етапі з'явилися нові підходи до організації системи корекційної освіти. Як свідчать наукові доробки в цій галузі та досвід багатьох країн, діти з психофізичними вадами можуть успішно адаптуватися, навчатися, виховуватися та розвиватися в загальноосвітніх навчальних закладах в умовах інклюзивної освіти, де вони не відокремлені, не ізольовані від соціуму.

Так, психолог Л. Виготський довів, що всі діти розвиваються за одними й тими ж закономірностями, розвиток дітей має етапний та стрибкоподібний характер, для кожного вікового етапу характерна своя

соціальна ситуація розвитку та система новоутворень віку, на кожному етапі з'являється маса суперечностей, серед яких визначаються базові вікові і вирішення яких підіймає дитину на нові, більш високі щаблі розвитку. Але при цьому усі види психофізичних порушень мають як загальні, так і свої специфічні особливості процесу аномального розвитку, які педагогам треба вивчати та враховувати у роботі з особливими дітьми. Навчаючись зі звичайними дітьми, особливі діти краще адаптуються, набувають навичок взаємодії з ровесниками, у них формується система особистісних, колективних та суспільних цінностей [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми інклюзивної освіти розглянуто в працях А. Агабабян, О. Василенко, О. Гаврилова, Т. Ілляшенко, А. Колупаєвої, Г. Кумаріної, Н. Ліфінцевої, Н. Миронової, Ю. Найди, В. Петрової, Н. Софій, Н. Стадненко, О. Таранченко, Н. Ялпаєва та ін.

Проблеми підготовки кваліфікованого вчителя до роботи в умовах інклюзивного навчання є предметом наукових досліджень В. Бондаря, В. Бочарової, І. Демченко, Б. Вульфова, І. Зверєвої, А. Капської, А. Колупаєвої, В. Липи, В. Синьова, С. Харченка та ін., в яких зазначається необхідність ґрунтовної не тільки загальної психолого-педагогічної підготовки, а й спеціальної, яка розкриває причини, сутність, шляхи подолання порушень розвитку у дітей.

На виключній ролі вчителя початкових класів у створенні інклюзивних умов навчання у початковій школі наголошено в дослідженнях І. Демченко, І. Осадченко, О. Комар, І. Кузави, Н. Старосветської, І. Юхимця та ін.

Незважаючи на чисельні дослідження зазначеної проблеми, нині залишається маса проблем, пов'язаних з організацією психолого-педагогічних умов навчально-виховної та корекційної роботи з особливими дітьми в умовах інклюзивної освіти.

Постановка завдання. Мета статті – визначити та розкрити психолого-педагогічні умови корекційної роботи з особливими дітьми в класах інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інклюзія (*inclusion* – включення) – процес залучення громадян із відхиленнями у розвитку до активного суспільного життя. Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [3].

Ураховуючи основні положення Конвенції ООН про права дитини, в Україні розроблена Концепція інклюзивної освіти, в якій відображена одна з головних демократичних ідей: усі діти є цінними й активними членами суспільства. Успіх її реалізації забезпечуватиметься дотриманням ряду принципів: усі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це видається можливим, незважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечення якісної освіти для всіх дітей шляхом розроблення відповідних навчальних планів, застосування організаційних заходів, розроблення стратегії викладання, використання ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами; діти з особливими освітніми потребами мають отримувати додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання; створення в школі сприятливого мікросередовища [3].

В умовах запровадження сучасних моделей організації навчання та виховання особливих дітей, зокрема, інклюзивного навчання, актуалізуються погляди педагога-гуманіста В. Сухомлинського стосовно успішного вирішення цієї проблеми.

Видатний педагог і вчений був переконаний у тому, що «виховання відстаючих, невстигаючих, «нездібних», «бездарних» – це пробний камінь педагогіки, її майстерності, мистецтва, людяності». Він писав, що нещасна, обездолена природою чи дурним середовищем маленька людина не має дізнатися про те, що вона малоздібна, що у неї слабкий розум. Виховання такої людини має бути в сто разів більш ніжним, чуйним, турботливим [7].

В. Сухомлинський наголошував, що вчити і виховувати таких дітей треба у масовій загальноосвітній школі: створювати для них якісь спеціальні навчальні заклади немає потреби. Ці діти є не потворними, а найкрихітнішими, найніжнішими квітами в безмежно різноманітному квітнику людства. Він був переконаний у тому, що звичайна школа є повноцінним середовищем, яке постійно інтелектуально збагачується і є найважливішою умовою порятунку таких дітей [7]. Дітей не можна штучно ізолювати від сім'ї, здорових ровесників. Це, на його думку, психотравмуючі ситуації, які призводять до формування у дітей заниженої самооцінки, невпевненості, появи конформізму.

Організуючи умови для корекційної роботи та повноцінного навчання таких дітей, Василь Олександрович закликав педа-

гогів дотримуватися відповідних принципів, що забезпечать оптимальний добір змісту, форм, методів, прийомів, засобів впливу на дітей, створення оптимальних умов:

– забезпечення одночасного напруження думки і пам'яті: розвивати пізнавальні можливості та укріплювати пам'ять малоздібної дитини; унеможливити зазубрювання: «Книга і жива думка, пробуджена книгою, є найсильнішими засобами, які попереджують зазубрювання – велике зло, яке отуплює розум» [4, с. 96]; оцінювати тільки успіхи; сприяти запам'ятовуванню яскравих образів, картин, обставин; створювати казки (під час цього процесу «дитячий мозок вчиться не тільки приймати і зберігати інформацію, а й видавати її») [7, с. 622]; проводити уроки мислення на природі; спонукати до розкриття таємниць природи, простих залежностей і причинно-наслідкових зв'язків; не повідомляти готові знання, а відкривати їх разом із дітьми; відкривати щось таке, що б дивувало та вражало: «В'ялість, інертність, слабкість нервових клітин кори півкуль головного мозку можна вилікувати здивуванням, як в'ялість мускулів виліковують фізичними вправами. <...> у момент здивування вступає в дію, якийсь могутній стимул, який пробуджує мозок, примушує його підсилено працювати» [4, с. 95];

– обов'язкове досягнення відстаючим учнем поставленої мети: впевнювати, що все у нього вийде; проявляти толерантність (може кілька уроків думати) [7]; обережно спрямовувати думки; коректно та ненав'язливо допомагати; емоційно підтримувати найменші позитивні зрушення, досягнення, перемоги, робити їх здобутком усього класу; зміцнювати почуття власної гідності; висловлювати подяку за виконану роботу, вирішення задачі; здійснювати оптимістичне прогнозування: «Там, де немає віри в людину, в добре начало в ній, будь-яка педагогічна система розсипається на порох» [6, с. с. 354];

– забезпечення яскравого інтелектуального й емоційного життя кожної особливої дитини. «Джерело бажання вчитися – в <...> емоційному забарвленні думки, в інтелектуальних переживаннях» [8, с. 68]. З цією метою треба створювати ситуації успіху, розвивати допитливість, викликати почуття гордості, радість пізнання, радість успіху («емоції сильніші за будь-які ліки») [7, с. 621], збуджувати і розвивати почуття дітей («почуття пробуджують розум і виступають провідниками знань»), створювати ситуації широкого сміху (сміх відкриває канали пізнання) [7]. «Якщо дитині знайомі радість пізнання, радість успіху, то бажання знати завжди сприятиме успіху» [7, с. 621];

– насиченість процесу навчання й виховання малоздібних дітей естетичним багатством рідної мови і книг: полегшувати рух думки дитини за допомогою виразного, гострого, яскравого, багатого на емоційні відтінки слова; вчити дітей слухати, розповідати та складати казки; виховувати любов до книги: «Любов до читання, до книги пробуджує сили розуму» [4, с. 97]; розвивати техніку читання; добирати книги для кожної дитини, враховуючи її особливості; зацікавлювати: підбирати книги і статті в найбільш яскравій, цікавій, захоплюючій формі, які розкривають зміст понять, узагальнень, наукових характеристик; збуджувати постановку запитань дітьми вчителю за прочитаним ними; організовувати читання за інтересами, за бажанням дізнаватися, знати, мислити; вчити читати і думати; проводити спеціальні бесіди, присвячені прочитаним книгам; розширювати коло читання (складати для дітей другу програму – програму позакласного читання); чим складніша дитина, тим більше її треба залучати до читання, яке вчить її мислити, а мислення пробуджує сили розуму;

– наявність посиленої творчої фізичної праці: формувати духовну потребу – потребу до праці; дотримуватися принципу трудового виховання – «треба, важко, прекрасно»: «Дитинство не має бути постійним святом, якщо немає трудового напруження, посилення для дітей, для дитини залишається недоступним і щастя праці» [4, с. 135]; духовно готувати дітей до праці; вчити створювати матеріальні цінності своїми руками; тісно пов'язувати розумове життя і фізичну працю; залучати дітей до різних видів діяльності, до різних гуртків («гурток – центр творчої праці і повнокровного інтелектуального життя» [4, с. 130]; давати змогу вільного переходу з одного гуртка до іншого з метою визначення уподобань, підготовки до професійної діяльності («<...> необхідно допомогти кожному знайти себе, проявити в улюбленій справі, оволодіти необхідними знаннями і навичками») [4, с. 131]; залучати до виготовлення подарунків рідним, друзям, близьким і далеким людям; організовувати суспільно корисну працю, в основі якої – потужний виховний потенціал: праця на добробут інших [10].

Педагоги, наголошував В. Сухомлинський, мають створювати умови, в яких діти з особливостями психофізичного розвитку не повинні відчувати якогось особливого становища у класі, вони мають почуватися природно. Варто забезпечувати для всіх однакові умови, ніяких надмірностей у проявах до таких дітей, «важливо не показати дитині, що її виділяють в класі» [7, с. 621].

Дуже важливо в класі створювати доброзичливу психологічну атмосферу, домагатися порозуміння та взаємодопомоги між учнями, щоб діти з особливостями психофізичного розвитку відчували душевний комфорт, психоемоційне благополуччя, відчували, що про кожного учня в класі турбуються, кожному надається необхідна підтримка, допомога, кожен перебуває в полі зору учителя, для кожного створюються ситуації успіху, що призводить до формування впевненості, об'єктивної самооцінки, віри в свої сили та можливості, до позбавлення психологічних бар'єрів взаємодії у різних комунікативних системах («учень – учень», «учень – учні», «учні – учні», «учень – вчитель» тощо), до набуття необхідних соціально цінних навичок поведінки.

У формуванні ставлення учнів до особливих дітей надзвичайно велику роль відіграє приклад гуманного ставлення до них самого педагога, що сприятиме гуманізації відносин між дітьми. В. Сухомлинський писав, що таких дітей необхідно захищати, тому що вони легко ранимі: сфера інтелектуального життя у них тісно зливається зі сферою моральною, і невдачі в навчанні негативно відбиваються на моральній, духовній сфері («<...> серце може здерев'яніти») [7, с. 620].

Психологи стверджують, що фундаментом формування повноцінної особистості є почуття власної гідності. І якщо діти з особливостями психофізичного розвитку будуть відчувати зневагу, приниження, це буде боляче вражати їх психіку, розрушувати «фундамент» і руйнувати цілісні процеси розвитку та формування.

У початкових класах, через психологічні особливості дітей цього віку, педагог є найавторитетнішою особою для учнів, бо саме він задовольняє домінуючу потребу віку – потребу в пізнанні (в навчально-пізнавальній діяльності). Діти впевнені, що вчитель все знає, на всі питання дасть відповідь, усіх розсудить, правильно все вирішить тощо. Тому його приклад є незаперечним, і діти вдаються до наслідування його дій, ставлень, висловлювань. Часте повторювання одних і тих самих дій веде до закріплення їх у відповідних навичках та звичках. Звісно, що формування моральної свідомості мотивації дій, ставлень, поведінки дітей має бути одним із провідних напрямів педагогічної діяльності, але в початкових класах ефект зараження і наслідування відіграє значну роль. Сформоване в початкових класах позитивно-гуманне ставлення дітей один до одного, зокрема до особливих дітей, до людей взагалі в середній та старшій школі тільки укріплюється.

Нині науковці однозначні в тому, що до навчання, виховання особливих дітей та корекційної роботи з ними необхідно здійснювати комплексний підхід, який передбачає різні напрями впливу. Сутність його в тому, що дитина – цілісна особистість, виховувати та навчати її частинами не можна, тому впливати необхідно на всі її боки та сфери: когнітивну, емоційно-чуттєву, поведінкову, мотиваційну, вольову. В. Сухомлинський свого часу був переконаний, що без гармонійного впливу на все психофізичне, духовне життя дитини неможливий повноцінний її розвиток [7].

Важливою складовою частиною комплексного підходу є співпраця сім'ї та школи у створенні оптимальних умов для розвитку особливих дітей.

Сім'я для дитини з особливими потребами відіграє вирішальну роль у формуванні певного типу особистості. Такі діти через свій стійкий психофізичний стан мало проводять часу з іншими дітьми, а більше знаходяться в родині. За даними психологічних досліджень, сім'я – найвагоміший фактор розвитку та виховання, оскільки кожен наступний суб'єкт виховання (дитсадок, школа) має менший вплив на дитину порівняно з попереднім, а сім'я є першим із них. У сім'ї «закладається фундамент», формуються основи. Приклад батьків, правильно організоване спілкування, дотримання правил, традицій, залучення дітей до посильних видів праці, вчасна допомога і підтримка, сприятливий психологічний клімат, відносини взаємоповаги, взаємолюбові, створення умов для розвитку здібностей дітей («<...> у кожній людині є її золота жилка») [10, с. 78] – невід'ємні складники сприятливих сімейних умов для розвитку дитини та корекції її порушень.

Звертаючись до батьків, В. Сухомлинський зазначав, що творення людини – найвище напруження усіх ваших духовних сил. Це і життєва мудрість, і майстерність, і мистецтво. Діти – не лише й не стільки джерело щастя. Діти – це щастя, створене вашою працею. Складність цієї праці полягає у тому, що вона являє собою поєднання розуму та почуттів, мудрості й любові [5]. Видатний педагог вводить поняття «материнська» і «батьківська» школа виховання дітей, де одна з груп мала назву «Група батьків розумово слабких дітей». Психолого-педагогічна освіта батьків здійснювалася павлівськими педагогами за такими напрямками: вплив інтелектуальної культури сім'ї на розвиток дитини; причини появи розумової слабкості у дітей; шляхи розвитку розумових здібностей дітей; емоційне виховання та розумовий розвиток; природа

та краса в розвитку розумово слабкої дитини тощо.

В. Сухомлинський закликає учителів турбуватися про багатство емоційних відносин у сім'ї: «Якщо в сім'ї дитина не отримала емоційного виховання, вона не зможе пізнати світ і сприймати слово вихователя серцем»; «Ідіть у сім'ю і вчіть її цьому»; «Не допускайте, щоб дитину фізично карали. Такі покарання роблять нечуттєвими не тільки спину, а й серце»; «Вчіть батьків виховувати дитину у праці, яка приносить користь оточуючим, з 4-5 років» [9]. Такі та інші поради становлять зміст просвітницької роботи педагогів із сім'ями дітей, яка сприятиме повноцінному розвитку дитини, формуванню морального стрижня особистості дитини та підготує дітей до ефективної співпраці, співтворчості з педагогами в школі.

Висновки з проведеного дослідження.

Одним із напрямів реформування освіти в Україні є запровадження та поширення інклюзивної освіти. Надзвичайно велика роль в організації корекційної роботи, навчання та виховання дітей із порушеннями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітніх закладів відводиться вчителю, його компетентності, педагогічній майстерності.

Нині, в нових реаліях життя порушуються питання більш глибокої спеціальної підготовки педагогів інклюзивних класів, забезпечення психолого-педагогічного супроводу особливих дітей тощо.

Вирішенню проблеми інклюзивного навчання сприятиме глибокий аналіз педагогічного досвіду видатного українського педагога В. Сухомлинського, який приділяв багато уваги навчанню та вихованню особливих дітей. Читаючи його твори, замислюєшся над тим, наскільки значущі й актуальні його поради, пропозиції, розроблені ним принципи, правила, умови корекції та розвитку таких дітей.

Звісно, відбулося багато змін у всіх сферах життя. Значний стрибок у розвитку науки, техніки, інформаційних технологій призвів до того, що у вік електроніки, відео- і радіотехніки, інтернету у дітей зменшується, а то й губиться інтерес до читання, до книги, яка, за висловом В. Сухомлинського, пробуджує сили розуму, тому дітям, особливо з порушеннями розвитку, треба багато читати. Над вирішенням цієї проблеми треба активно працювати як науковцям, так і педагогам-практикам.

У статті розглянуто лише кілька умов успішного інклюзивного навчання, визначених та реалізованих В. Сухомлинським. Потребують подальшого дослідження й інші умови, зокрема «захисного навчання», складових частин комплексного підходу тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6 томах / под ред. Т.А. Власовой. М.: Педагогика, 1983. Т. 5. Основы дефектологии. 368 с.
2. Миронова С.П. Основы корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, П.М. Матвеева; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
3. Софій Н.З., Найда Ю.М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Колектив авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. [за заг. ред. Даниленко Л.І.]. К.: 2007. 128 с.
4. Сухомлинский В.А. Антология гуманной педагогики / Составитель Г.Д. Глейзер. М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1977. 224 с.
5. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / підгот. до вид. текст і написав вступ. статтю В.Ф. Шморгун. К.: Рад. школа, 1978. 263 с.
6. Сухомлинський В.О. Без довіри немає виховання. Вибрані твори: у 5 т. К.: Радянська школа, 1980. Т. 5. С. 353–358.
7. Сухомлинський В.О. Найвідсталіший у класі. Вибрані твори: у 5 т. К.: Радянська школа, 1980. Т. 5. С. 616–623.
8. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5 т. К.: Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 5–279.
9. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. Вибрані твори: у 5 т. К.: Радянська школа, 1976. Т. 2. С. 417–654.
10. Сухомлинский В.А. Трудные судьбы. М.: Знание, 1967. 79 с.

УДК 378.937+ 378.97+378.14

МЕТОДИКА ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Твердохлібова Я.М., викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

У статті порушені питання методики художнього навчання з її логіко-значеннєвим змістом умов організації й здійснення професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в галузі мистецтва графіки. Структурно-логічна технологія процесу художньо-графічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва визначена як дидактична конструкція освітнього вектору з її методичними функціями «навчання – пізнання – учіння – творчість».

Ключові слова: методика, художньо-графічна підготовка, педагогіка мистецтва, художня графіка, пізнавальна й навчально-творча діяльність.

В статье затронуты вопросы методики художественного обучения с ее логико-смысловым содержанием условий организации и осуществления профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства в области искусства графики. Структурно-логическая технология процесса художественно-графической подготовки будущих учителей изобразительного искусства определена как дидактическая конструкция образовательного вектора с ее методическими функциями «обучение – познание – учение – творчество».

Ключевые слова: методика, художественно-графическая подготовка, педагогика искусства, художественная дидактика, познавательная и учебно-творческая деятельность.

Tverdokhlibova Ya.M. THE METHODS OF THE ART-GRAPHIC PREPARATION OF THE FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS

The article reveals the essence of the methods of the artistic and graphic preparation of future teachers of the fine arts. Based on a review of scientific studies on this issue are marked new conceptual ideas, pedagogical views of scientists on the theory and practice of art education of students in pedagogical universities. The theoretical construct performs scientific and educational potential of art pedagogy and its component – art didactics. Construct model of didactic conditions of artistic and graphic preparation of future teachers of fine arts in the article is viewed as structural and logical system of artistic and educational interaction between teacher and students. Regarding the nature of cognitive and practical ways of graphic activity of students the author designed a didactic system that is purposeful on the decision of educational problems of vocational training in the field of graphic arts. Designated article mechanisms of cognitive and creative activity of students in the field of graphic art are due to the basic psycho-pedagogical and didactic regularities of the process of “learning – learning – teaching – creativity”. Logical-semantic content of the concept model of artistic and graphic preparation of future teachers of fine arts combines multiple components in a designated process expedient didactic design with its methodological features. The presented concept model consists of the leading components of the professional training of students in the field of graphic art – theoretical and practical, where the second unit have a major role; didactic conditions and stages of the flow of the pedagogical process, forms and methods of their implementation.

Key words: methods of art-graphic preparation, concept model, graphic arts training, teaching art, art didactics, informative, educational and creative activities.